

DAVLAT ULISHIGA EGA BO'LGAN BANKLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Kattayev Nurbek Muxiddin o`g`li

O`zbekiston Respublikasi Toshkent

Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisii

***Annotatsiya.** Mazkur maqolada davlat ulushiga ega bo'lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish masalalari tahlil qilingan. Banklar sektorida davlat ulushiga ega bo'lgan banklarning o'rni iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, moliyaviy xizmatlar sifatini oshirish va mijozlar ehtiyojlarini qondirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada davlat ulushiga ega banklarning faoliyatini moliyaviy boshqarishning hozirgi holati, raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish va xizmatlar diversifikatsiyasining afzalliklari o'rganilgan. Tadqiqot davomida banklarning innovatsion yechimlardan foydalanishini kengaytirish, mijozlar bilan ishlashda raqamli texnologiyalarni joriy qilish, hamda investitsiyalar va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Ushbu tadqiqot natijalari davlat ulushiga ega banklarning raqobatbardoshligini oshirish va ularning moliyaviy barqarorligini ta'minlashga qaratilgan strategik qarorlar qabul qilishda amaliy qo'llanma sifatida foydalanilishi mumkin.*

***Kalit so'zlar:** Davlat ulushiga ega banklar, raqobatbardoshlik, moliyaviy xizmatlar, innovatsion texnologiyalar, diversifikatsiya, xalqaro hamkorlik, strategik qarorlar.*

***Abstract.** This article examines the issues of enhancing the competitiveness of state-owned banks. The role of state-owned banks in the banking sector is crucial in ensuring economic stability, improving the quality of financial services, and meeting customer needs. The article analyzes the current state of financial management in state-owned banks, the advantages of introducing modern technologies, and the*

diversification of services to ensure competitiveness. The study develops proposals and recommendations for expanding the use of innovative solutions, introducing digital technologies in customer service, and promoting investments and international cooperation. The results of this study can serve as a practical guide for making strategic decisions aimed at increasing the competitiveness and financial stability of state-owned banks.

Keywords: *State-owned banks, competitiveness, financial services, innovative technologies, diversification, international cooperation, strategic decisions.*

KIRISH

Hozirgi iqtisodiy sharoitda davlat ulushiga ega bo'lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Davlat ulushiga ega banklar mamlakat moliyaviy tizimining barqarorligini ta'minlash, iqtisodiy o'sishga hissa qo'shish va jamiyatning moliyaviy ehtiyojlarini qondirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu banklarning raqobatbardoshligini oshirish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish, moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish va xizmatlar ko'lamini kengaytirish kabi strategik yo'nalishlar ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Bu jarayon davlat banklarining uzoq muddatli barqarorligi va iqtisodiyotdagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Davlat ulushiga ega banklarni rivojlantirishda moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash muhim ahamiyatga ega. Kreditlash dasturlarini kengaytirish, mijozlar ehtiyojiga mos xizmatlarni taklif etish va yangi moliyaviy mahsulotlarni joriy qilish orqali banklar o'z faoliyatini yanada samarali tashkil etishi mumkin. Shuningdek, davlat tomonidan banklar faoliyatini monitoring qilish tizimining joriy qilinishi, resurslardan oqilona foydalanish va bank tizimining barqarorligini ta'minlash imkonini yaratadi.

Davlat ulushiga ega bo'lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion texnologiyalarni joriy qilish alohida ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalar bank xizmatlarini avtomatlashtirish, jarayonlarni optimallashtirish va

mijozlarga qulay shart-sharoitlar yaratishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Masalan, raqamli platformalar yaratish bankning moliyaviy operatsiyalarini shaffof va tezkor boshqaruv tizimini tashkil etishga yordam beradi. Shuningdek, sun‘iy intellekt va big data texnologiyalaridan foydalanish orqali mijozlarning moliyaviy ehtiyojlarini tahlil qilish va xizmatlarni individuallashtirish orqali mijozlar bazasini kengaytirish imkonini beradi.

Banklarning moliyaviy barqarorligini ta‘minlashda resurslarni diversifikatsiya qilish muhim o‘rin tutadi. Bu borada kreditlash mexanizmlarini kengaytirish, bankning kredit portfelini diversifikatsiya qilish va imtiyozli kredit dasturlarini joriy qilish orqali moliyaviy barqarorlikni ta‘minlash mumkin. Shuningdek, davlat-xususiy sheriklik loyihalarini rivojlantirish orqali ta‘lim tizimiga xususiy sektor mablag‘larini jalb qilish va yangi moliyaviy xizmatlarni yaratish orqali banklar raqobatbardoshligini oshirishga erishiladi.

Davlat ulushiga ega bo‘lgan banklarning uzoq muddatli barqarorligini ta‘minlash uchun huquqiy asoslarni takomillashtirish va monitoring tizimini kuchaytirish zarur. Banklarning faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik bazasini takomillashtirish va ular uchun qulay sharoit yaratish orqali davlat subsidiyalari va grantlarining ajratilishi jarayonini aniq qonuniy asosda tashkil etish mumkin. Shuningdek, mablag‘larning to‘g‘ri yo‘naltirilishini nazorat qilish uchun real vaqt rejimida kuzatuv mexanizmini joriy etish bank faoliyatining samaradorligini oshiradi.

Davlat ulushiga ega banklarning raqobatbardoshligini oshirishda xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik qilish va xorijiy investitsiyalarni jalb etish muhim ahamiyat kasb etadi. Xalqaro tajribalarni o‘rganish va ularni mahalliy sharoitga moslashtirish bank xizmatlarini rivojlantirishda yangi imkoniyatlar yaratadi. Shuningdek, xalqaro moliyaviy tashkilotlar tomonidan taqdim etiladigan grantlar va texnik yordamlar bank faoliyatining samaradorligini oshirishda yordam beradi.

Davlat ulushiga ega bo‘lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish strategiyasi moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish, innovatsion texnologiyalarni

joriy etish va mijozlar ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan xizmatlarni takomillashtirish kabi kompleks yondashuvlarni talab etadi. Ushbu chora-tadbirlar banklarning iqtisodiy samaradorligini oshirish bilan birga, ular tomonidan iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga qo‘shilayotgan hissani yanada kuchaytiradi.

Jadval 1. Davlat ulushiga ega bo‘lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish yo‘llari

Yo‘nalishlar	Tadbirlar	Kutilayotgan natija
Moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish	- Imtiyozli kredit dasturlarini joriy etish;	Bankning moliyaviy barqarorligini ta'minlash va kredit portfelini kengaytirish.
	- Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini rivojlantirish;	Moliyaviy xizmatlar ko‘lamini kengaytirish va yangi imkoniyatlar yaratish.
Innovatsion texnologiyalarni joriy etish	- Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish.	Xalqaro moliya manbalaridan foydalanish va bankning raqobatbardoshligini oshirish.
	- Raqamli platformalarni yaratish;	Moliyaviy operatsiyalarni shaffof va avtomatlashtirilgan tarzda boshqarish.
	- Sun‘iy intellekt va big data texnologiyalaridan foydalanish;	Mijozlar ehtiyojlarini aniqlash va xizmatlarni individuallashtirish.
	- Elektron bank xizmatlarini kengaytirish.	Bank mijozlar bazasini kengaytirish va xizmat sifatini oshirish.

Yo‘nalishlar	Tadbirlar	Kutilayotgan natija
Huquqiy asoslarni takomillashtirish	- Davlat subsidiyalari va grantlarini ajratish jarayonini tartibga solish;	Qonunchilik bazasini kuchaytirish va bank uchun qulay shart-sharoit yaratish.
	- Real vaqt monitoring mexanizmlarini joriy qilish.	Mablaqlarning samarali yo‘naltirilishini nazorat qilish.
Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish	- Xalqaro moliya tashkilotlari bilan hamkorlik qilish;	Xalqaro moliya resurslaridan samarali foydalanish.
	- Ilg‘or tajribalarni mahalliy sharoitlarga moslashtirish.	Bank xizmatlarini rivojlantirishda yangi innovatsion yechimlarni qo‘llash.

Ushbu jadval davlat ulushiga ega bo‘lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish bo‘yicha strategik yo‘nalishlar va ularga mos chora-tadbirlarni tasvirlaydi. Moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish bo‘yicha imtiyozli kredit dasturlarini joriy etish, davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali banklarning moliyaviy barqarorligini ta‘minlash va kredit portfelini kengaytirish maqsad qilinadi. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish raqamli platformalar yaratish, sun‘iy intellekt va big data texnologiyalaridan foydalanish va elektron bank xizmatlarini kengaytirishni nazarda tutadi, bu esa mijozlar ehtiyojlariga moslashgan xizmatlarni taqdim etishga imkon beradi. Huquqiy asoslarni takomillashtirish yo‘nalishida davlat subsidiyalari va grantlarni tartibga solish hamda real vaqt rejimida monitoring mexanizmlarini joriy qilish orqali bank faoliyatining shaffofligi va samaradorligi oshiriladi. Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish doirasida xalqaro moliya tashkilotlari bilan ishlash va ilg‘or tajribalarni mahalliy sharoitlarga moslashtirish banklarning rivojlanishida yangi imkoniyatlarni taqdim etadi. Bu yo‘nalishlar banklarning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Davlat ulushiga ega bo'lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish iqtisodiy o'sishning strategik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Quyida ushbu maqsadga erishish uchun tavsiya etilgan asosiy yo'nalishlar keltirilgan:

1. **Moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish.** Davlat ulushiga ega banklar xalqaro grantlar va kreditlarni jalb qilish orqali moliyaviy resurslarini kengaytirishi kerak. Shuningdek, xususiy sektor bilan hamkorlikni rivojlantirish, maxsus fondlar va davlat-xususiy sheriklik dasturlaridan foydalanish banklarning barqarorligini mustahkamlaydi.

2. **Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish.** Bank xizmatlarida raqamli texnologiyalarni qo'llash xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi. Elektron to'lov tizimlari, sun'iy intellekt va big data texnologiyalaridan foydalanish bank operatsiyalarini avtomatlashtiradi va mijozlar ehtiyojlariga moslashgan xizmatlarni taklif qilishga imkon yaratadi.

3. **Hududiy xususiyatlarni hisobga olish.** Banklarning moliyaviy xizmatlarini hududiy ehtiyojlarga moslashtirish ularning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Masalan, qishloq joylarida kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash dasturlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

4. **Huquqiy asoslarni takomillashtirish.** Bank faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilikni modernizatsiya qilish, davlat subsidiyalari va grantlarning ajratilishi jarayonini shaffoflashtirish muhimdir. Bu bank faoliyatining samaradorligini oshirishga imkon beradi.

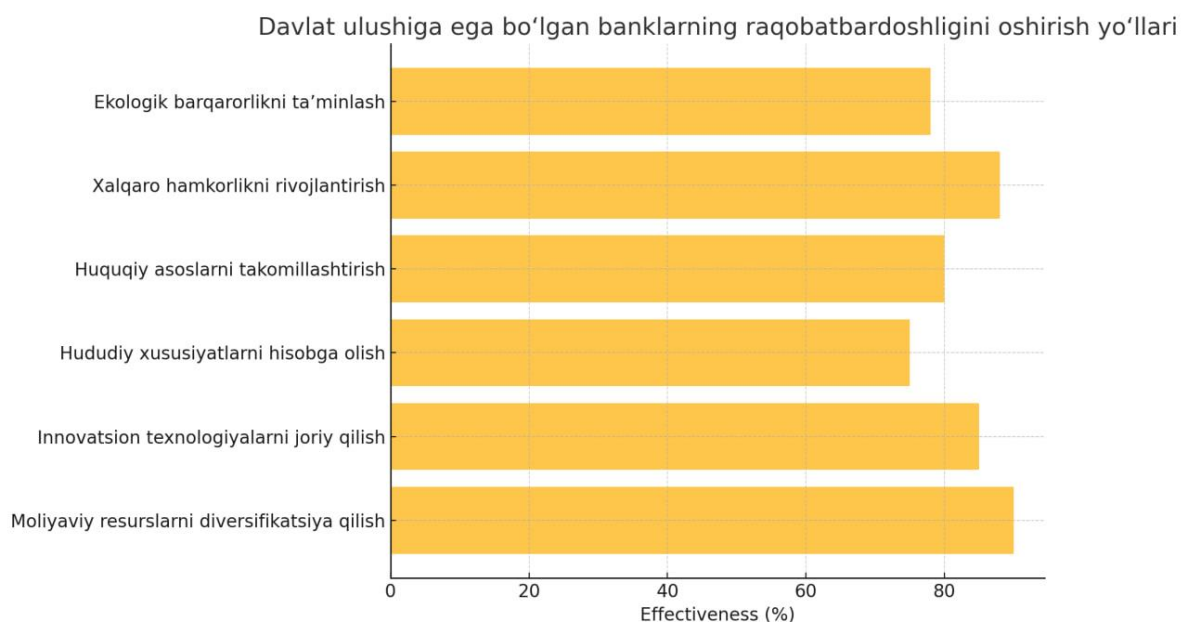
5. **Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish.** Xalqaro moliya tashkilotlari bilan hamkorlik banklar uchun qo'shimcha resurslar jalb qilish va innovatsion texnologiyalarni joriy etishga imkon beradi. Ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish banklarning samaradorligini oshiradi.

6. **Ekologik barqarorlikni ta'minlash.** Davlat ulushiga ega bo'lgan banklar yashil texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash va ekologik loyihalarni moliyalashtirish

orqali atrof-muhitni muhofaza qilishga hissa qo'shishi kerak. Qayta tiklanadigan energiya manbalarini qo'llash bu yo'nalishdagi xarajatlarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Quyida davlat ulushiga ega bo'lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish bo'yicha asosiy yo'nalishlar va ularning kutilyotgan natijalari aks ettirilgan diagramma keltirilgan.

Rasm 1. Davlat ulushiga ega bo'lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish yo'llari

Ushbu diagramma davlat ulushiga ega bo'lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish yo'llarini aks ettiradi. Har bir yo'nalishning samaradorlik foizi tasvirlangan bo'lib, bu banklarning muvaffaqiyatli rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etuvchi omillarni ko'rsatadi. Diagramma orqali moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish va xalqaro hamkorlikning samaradorligi nisbatan yuqoriroq ekanligi aniq ko'rinadi.

Davlat ulushiga ega bo'lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish, ularning moliyaviy sektor rivojlanishiga qo'shayotgan hissasini kuchaytirishda muhim masalalardan biridir. Quyida bu maqsadga erishish uchun amalga oshirilishi lozim bo'lgan qo'shimcha strategik yo'nalishlar ko'rib chiqiladi:

Davlat ulushiga ega banklarning barqarorligini oshirish uchun risklarni boshqarish tizimlarini kuchaytirish zarur. Bu jarayon quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

- **Risklarni diversifikatsiya qilish:** Kredit portfelini tahlil qilish va xavfli aktivlarni minimallashtirish orqali moliyaviy barqarorlikni saqlash.
- **Kapital yetarliligini oshirish:** Banklar kapital zaxirasini kuchaytirish orqali moliyaviy krizislarga qarshi himoyalash imkoniyatini ta‘minlash.

Banklarning moliyaviy bozor talablariga moslashish qobiliyatini oshirish uchun raqobatbardosh mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqish zarur:

- **Imtiyozli kreditlar:** Tadqiqotlar va innovatsion startaplarni moliyalashtirish uchun maxsus dasturlar.
- **Raqamli xizmatlar:** Mijozlarga qulay onlayn banking xizmatlarini taqdim etish.

Texnologiyalarni joriy qilish banklarning xizmat sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi:

- **Blokcheyn texnologiyasi:** Xavfsizlikni ta‘minlash va tranzaktsiyalarni tezlashtirish uchun qo‘llash.
- **Sun‘iy intellekt:** Mijozlar ehtiyojlarini oldindan bashorat qilish va xizmatlarni individuallashtirish.

Davlat ulushiga ega banklarning mahalliy biznesni qo‘llab-quvvatlash orqali iqtisodiyotni rivojlantirishda ishtirok etishi muhim:

- **Kichik va o‘rta biznes uchun moliyaviy yordam:** Soddalashtirilgan kreditlash dasturlarini joriy qilish.
- **Tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari:** Biznes reja tuzish va moliyaviy boshqaruv bo‘yicha treninglarni tashkil etish.

Davlat ulushiga ega banklar ekologik loyihalarni moliyalashtirish orqali "yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirishga hissa qo‘shishi mumkin:

- **Qayta tiklanadigan energiya manbalari uchun kreditlar:** Ekologik toza loyihalarni moliyalashtirish.

- **Barqaror infratuzilma loyihalari:** Suv va energiya tejashga qaratilgan texnologiyalarni qo‘llab-quvvatlash.

Moliyaviy xizmatlardan foydalanishni kengaytirish uchun aholining moliyaviy savodxonligini oshirish lozim:

- **Moliyaviy treninglar va o‘quv dasturlari:** Bank xizmatlaridan foydalanishni osonlashtirish.

- **Onlayn platformalar orqali maslahat xizmatlari:** Mijozlarga moliyaviy rejalashtirish bo‘yicha yordam berish.

Yuqorida keltirilgan strategiyalar davlat ulushiga ega bo‘lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuvlar orqali banklar nafaqat moliyaviy bozorda o‘z o‘rnini mustahkamlaydi, balki iqtisodiy rivojlanish va barqarorlikka ham hissa qo‘shadi.

Xulosa

Davlat ulushiga ega bo‘lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish bo‘yicha amalga oshirilishi lozim bo‘lgan chora-tadbirlar ularning moliyaviy barqarorligini ta’minlash, mijozlarga sifatli xizmat ko‘rsatishni kengaytirish va iqtisodiy rivojlanishga hissa qo‘shish uchun muhim ahamiyatga ega.

Birinchiidan, moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish orqali banklarning moliyaviy barqarorligini ta’minlash va yangi manbalarni jalb qilish imkoniyati kengayadi. Bu davlat-xususiy sheriklik dasturlarini rivojlantirish va xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni o‘z ichiga oladi.

Ikkinchiidan, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish bank xizmatlarini tezkor va shaffof qilishga yordam beradi. Raqamli platformalar, sun‘iy intellekt va big data texnologiyalaridan foydalanish mijozlarga yanada qulay xizmat ko‘rsatish va bank faoliyatini optimallashtirish imkoniyatini yaratadi.

Uchinchidan, huquqiy asoslarni takomillashtirish va davlat tomonidan ko'rsatilayotgan qo'llab-quvvatlashni yanada samarali qilish orqali banklar faoliyatining shaffofligini oshirish va iqtisodiy xavflarni minimallashtirish mumkin.

To'rtinchidan, xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kuchaytirish xorijiy tajriba va moliyaviy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi. Bu banklarning global moliyaviy tizimga integratsiyasini yanada kuchaytiradi.

Natijada, davlat ulushiga ega banklarning raqobatbardoshligini oshirish uchun tizimli va kompleks yondashuv talab etiladi. Bu banklar nafaqat moliyaviy sektorni rivojlantirish, balki mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlash va ijtimoiy farovonlikni oshirishda ham muhim rol o'ynaydi.

Manbalar ro'yxati

1. O'lmasov A., Vahobov A. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. TDIU. – T.: Iqtisod va moliya, 2014.
2. Ergashxodjaeva Sh.Dj., Qosimova M.S., Yusupov M.A – Marketing asoslari. 2019
3. Toshkent Moliya Instituti – “Strategik menejment” fanidan o'quv-uslubiy majmua.
4. Sultanov, D. (2023). *Mamlakat banklarining raqobatbardoshligini oshirish yo'llari*. Journal of New Century Innovations, 9–11.
5. **Рахматов, Дж. Ш.** (2024). *"Тижорат банкларида молиявий хизматлар сифатини ошириш ва барқарор ривожланиш стратегиялари"*. Актуал молия ва бухгалтерия ҳисоби илмий журнали, 4(7), 154-159. Доступно по ссылке: <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>
6. **Рахматов, Т.** (2023). *"Банклараро рақобат ва унинг банк тизими барқарорлигини таъминлашдаги роли"*. Иқтисодий тараққиёт ва таҳлил, 1(7), 72-79. Доступно по ссылке: [ResearchGate](#)

7. **Розиқов, Б.Б.** (2024). *"Тижорат банкларида молиявий хизматлар сифатини ошириш ва барқарор ривожланиш стратегиялари"*. Илмий ишлар жамяти, 6(1), 117-122.

8. **Шохжаҳон Валиевич Ваҳобов.** (2023). *"Банкларни молиявий салоҳиятини оширишда инновацион бошқарув йўллари"*. Доступно по ссылке: [CyberLeninka](https://cyberleninka.ru)

9. **Исроил Джораев.** (2023). *"Банкларро рақобат ва унинг банк тизими барқарорлигини таъминлашдаги роли"*. ResearchGate.

10. **Темур Раҳматов.** (2024). *"Банк хизматларини кўрсатишни ривожлантириш йўллари"*. ResearchGate.